

HỌC TỪ THỰC TẾ TẠI CÁC CƠ SỞ THỜ TỰ GẮN LIỀN VỚI GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG VĂN HÓA CHO THẾ HỆ TRẺ HIỆN NAY

Lê Thị Ngọc Thúy

Trường Đại học Văn Hiến

Email: tamnguyen1905@gmail.com

Tóm tắt: Học từ thực tế là phương pháp dạy học tích cực nhằm phát huy tính chủ động, độc lập và sáng tạo của người học đang được áp dụng phổ biến ngày nay. Những môn học liên quan về lĩnh vực văn hóa truyền thống nếu kết hợp học từ thực tế tại các cơ sở thờ tự, người học sẽ củng cố, bổ sung và mở rộng thêm tri thức đã học, tăng cường thể chất, nhu cầu thẩm mỹ, giáo dục các giá trị văn hóa vật chất, tinh thần truyền thống của người Việt từ xưa đến nay. Là nguồn kiến thức thực tế phong phú với hình ảnh sinh động rất hữu ích để minh họa trong quá trình dạy và học.

Từ khóa: cơ sở thờ tự, thực tế, giáo dục, truyền thống, phương pháp, trung bày, văn hóa, vật chất, tinh thần
Nhận bài: 04/05/2022; Phản biện: 09/05/2022; Duyệt đăng: 12/05/2022.

1. Đặt vấn đề

Chùa, Đình, Miếu, Đền, Lăng... là các cơ sở thờ tự nói chung - nơi lưu giữ, sưu tầm bảo quản, trưng bày những hiện vật và nghệ thuật kiến trúc phong phú truyền thống văn hóa của người Việt Nam bao đời nay. Trên cơ sở đó nhấn mạnh những lĩnh vực văn hóa vật chất và tinh thần của người Việt từ xưa đến nay là nguồn kiến thức thực tế rất quan trọng minh họa cho các môn học thuộc lĩnh vực văn hóa, du lịch, khoa học xã hội nhân văn... Tham quan, học tập tại các cơ sở thờ tự không chỉ có ý nghĩa về lịch sử văn hóa nói chung mà còn có ý nghĩa giáo dục sâu sắc về truyền thống văn hóa dân tộc.

Với ý nghĩa trên, trong chương trình học khối kiến thức đại cương khá nhiều trường Đại học, Cao đẳng tại Thành phố Hồ Chí Minh thường tổ chức cho sinh viên đi tham quan học tập tại các cơ sở thờ tự, nhằm tạo cơ hội cho sinh viên học tập nghiên cứu văn hóa truyền thống bằng con đường trực quan. Sinh viên được tận mắt chiêm ngưỡng các hiện vật, thu thập thông tin từ tư liệu gốc, cảm nhận các giá trị văn hóa vật chất và tinh thần; cảm nhận những giá trị thẩm mỹ văn hóa của dân tộc Việt Nam.

Có nhiều phương pháp và cách thức tổ chức dạy học tích cực nhằm phát huy tính chủ động, độc lập và sáng tạo của người học, điều đó có ý nghĩa thiết thực trong việc đổi mới phương pháp dạy học ở các trường Đại học, Cao đẳng. Trong khuôn khổ bài viết này tác giả chia sẻ kinh nghiệm về phương pháp học từ thực tế mà qua quá trình vận dụng trong giảng dạy đã đạt hiệu quả khả quan, người học có thể nắm vững kiến thức và vận dụng kiến thức một cách linh hoạt và sáng tạo.

2. Vai trò các cơ sở thờ tự cung cấp kiến thức và giáo dục cho sinh viên

Hiện nay, tình trạng nhiều sinh viên thờ ơ hoặc có tâm lý sợ, ngại với việc học những môn thuộc khối kiến thức đại cương như Cơ sở văn hóa Việt Nam, Văn hiến Việt Nam, Văn hóa Việt Nam đại cương... không phải là chuyện xa lạ. Thực tế ấy đã thôi thúc cho người dạy việc phải tìm ra những giải pháp hữu hiệu khích lệ cho người học hứng thú. Vì vậy, một trong những phương pháp giảng dạy hiệu quả tích cực mà nhiều trường đang thực hiện đó là hình thức tổ chức các buổi học tập thực tế tại không gian mở ở các cơ sở thờ tự.

2.1. Giới thiệu vài cơ sở thờ tự nổi bật trên địa bàn thành phố Hồ Chí Minh

Cơ sở thờ tự tại thành phố Hồ Chí Minh rất nhiều, bên cạnh đa dạng nhiều loại hình như chùa, đình, miếu, đền, lăng, tu viện, hội quán... tùy giảng viên chọn một trong các cơ sở thờ tự để tổ chức, đưa vào việc ứng dụng giảng dạy chương trình thực tế sinh viên như sau:

- Lăng Ông Lê Văn Duyệt (quận Bình Thạnh)
- Đền thần Trần Hưng Đạo (quận 1)
- Đền thờ vua Hùng (có 3 cơ sở thờ: Công viên Lịch sử Văn hóa Dân tộc (quận 9 - TP. HCM, Đền thờ Vua Hùng ở công viên Tao Đàn (quận 1 - TP.HCM), Đền thờ Vua Hùng trong Thảo Cầm Viên (quận 1 - TP.HCM))
- Chùa Ngọc Hoàng (quận 1)
- Chùa Giác Lâm (quận Tân Bình)
- Tu viện Khánh An (chùa có kiến trúc Nhật)
- Hội quán Nghĩa An (chùa Ông quận 5)
- Miếu bà Thiên Hậu (chùa Bà quận 5)

2.2. Không gian mở sinh động

Cơ sở thờ tự tại thành phố Hồ Chí Minh - không gian mở không chỉ thu hút người dân, du khách, mà còn rất

lôi cuốn đối tượng là sinh viên đến tham quan thực tế học tập, qua đó góp phần bồi dưỡng tri thức, kiến thức nhân văn, giáo dục truyền thống văn hóa, tiêu biểu là:

- Việc học ngoài trường sẽ tạo lập không gian văn hóa thú vị hấp dẫn, bổ ích thu hút học sinh, thực sự trở thành “một học đường” giảng dạy trực quan.

- Vừa tham quan vừa được trực tiếp trao đổi và giao lưu với các vị sư, ban quản trị cơ sở thờ tự về hiện vật văn hóa, nghệ thuật kiến trúc truyền thống văn hóa dân gian...

- Người dạy có thể tổ chức các cuộc thi tìm hiểu về chùa, đình, đền..., các hoạt động truyền thống yêu nước từ tấm gương anh hùng dân tộc tại đền thờ Đức Thánh Trần, lăng Ông Bà Chiểu... cho sinh viên tại cơ sở thờ tự. Như phát động cuộc thi “Thuyết minh về chùa”, làm clip những tấm gương anh hùng dân tộc... đối tượng dành cho những sinh viên chuyên ngành Văn hóa, Hướng dẫn viên Du lịch, Tổ chức Sự kiện & Truyền thông, Ngôn ngữ, Thuyết minh viên...

- Sử dụng nội dung trưng bày của cơ sở thờ tự trong việc dạy và học, giúp cho sinh viên hiểu bài một cách sâu sắc và thích thú hơn. Như hình ảnh pho tượng, hoành phi, nghệ thuật điêu khắc, kiến trúc truyền thống, lịch sử hình thành, các sự kiện về các nhân vật được thờ cúng... các cơ sở thờ tự.

- Cung cấp các tài liệu, số liệu, ảnh nhằm bổ sung hoặc minh họa cho các bài giảng trong sách giáo khoa, qua đó, giúp người dạy có thêm giáo cụ trực quan sinh động.

Tóm lại, hiện vật ở các cơ sở thờ tự phong phú và tiêu biểu, có sức để truyền tải thông điệp cho người học. Môi trường thoáng mở tạo cảm giác nhiều chiều về văn hóa: cả về không gian, thời gian lẫn chiều sâu... Qua thực tế các chuyến đi học tập tại chùa, đình, đền... những phương pháp dạy và học tích cực theo mô hình triển khai, đã nhận được phản hồi rất tích cực từ phía những người tham gia.

2.3. Trải nghiệm thú vị đối với sinh viên

Có thể với nhiều người, cảm nhận này dường như rất khó tin vì họ thường nghĩ học môn về lĩnh vực văn hóa và “Cơ sở thờ tự” gắn liền với sự nhàm chán, lý thuyết, học thuật, yên tĩnh hay cái gì đó cổ xưa. Nhưng chỉ khi được trực tiếp trải nghiệm trong không gian mở, tĩnh tâm, thoáng mát, an nhiên tại các cơ sở thờ tự, được nghe các bạn sinh viên hỏi chia sẻ về cảm xúc của mình khi được tham gia, thì mới thấy rằng: Hóa ra học môn kiến thức chung về văn hóa không khô khan như mình nghĩ. Học môn này không chỉ là ngồi một chỗ học thuộc các cột mốc lịch sử văn hóa, triều đại, các sự kiện

nổi tiếp nhau,... phải miệt mài ở trường hay trên thư viện; mà còn có thể vừa học, vừa thư giãn, mà vẫn trau dồi các kiến thức, kỹ năng, nghiên cứu khoa học cần thiết thông qua các phương pháp trực quan sinh động, mà cụ thể ở đây là hệ thống các hiện vật, tư liệu, hình ảnh thật sống động có thực tại các cơ sở thờ tự.

Bước vào thế giới, không gian đa dạng của chùa, đình, đền, lăng... nhiều sinh viên nhận xét: rất bất ngờ vì hiện vật, kiến trúc ở đây đa dạng; không gian rộng lớn, chân thật. Khi được tham quan chiêm ngưỡng, học hỏi trên từng hiện vật, hình ảnh theo từng chuyên đề sinh viên sẽ thấy những kiến thức bài học trở nên sống động và gần gũi hơn. Theo đề nghị nhiều sinh viên rất muốn tham gia nhiều hoạt động như vậy bởi nó rất thú vị và bổ ích - những người học và nghiên cứu về văn hóa truyền thống.

2.4. Tìm hiểu cơ sở thờ tự gắn liền với giáo dục truyền thống văn hóa cho thế hệ trẻ hiện nay

Để phát triển bền vững Thành phố trong tương lai, vừa hiện đại vừa bảo tồn được các giá trị văn hóa truyền thống quý giá của mình, cần có chiến lược trong việc giảng dạy văn hóa nói chung và các giá trị di sản văn hóa ở Thành phố Hồ Chí Minh nói riêng. Bảo tồn các di tích, cơ sở thờ tự gắn với cuộc sống thường nhật của người dân, các hoạt động khác và đặc biệt là hoạt động giáo dục.

Nghiên cứu giảng dạy truyền đạt kiến thức về văn hóa nhằm quảng bá hình ảnh di sản ra bên ngoài một cách rộng rãi và đúng đắn, nhất là trong giai đoạn xây dựng nền văn hóa tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc hiện nay. Chính quá trình giảng dạy, định hướng nghiên cứu cho giới trẻ cho sinh viên cũng là quá trình giáo dục ý thức bảo vệ di sản văn hóa, ý thức này được tăng cường thông qua việc nâng cao hướng dẫn thực tế cụ thể qua môn học, trải nghiệm thực tế của người học. Chúng tôi nghĩ rằng, một trong những giải pháp để phát huy giá trị sản văn hóa vật thể và phi vật thể ở Thành phố nói chung là phải có một số môn học, chuyên ngành đặc thù để tiếp cận như: *văn hóa học, du lịch, nhân học ứng dụng, văn hóa du lịch, ngôn ngữ, văn hóa truyền thống...* Từ các kết quả các chuyến đi thực tế các cơ sở thờ tự văn hóa ở Sài Gòn, người học mới có được một cái nhìn bao quát đặc trưng kiến trúc, vật liệu kiến trúc của các thời kỳ lịch sử cũng như tư duy, triết lý, thẩm mỹ, nhân sinh quan, thế giới quan của những con người tạo lập nên một hệ thống văn hóa đô thị Sài Gòn đương thời.

Hoạt động nghiên cứu khoa học về các di tích, cơ sở thờ tự cũng nên được đẩy mạnh để xác định các giá trị đúng đắn cho các di sản văn hóa, góp phần quảng bá

hình ảnh của di sản ra bên ngoài một cách rộng rãi qua các phương tiện truyền thông như sách báo, tạp chí, internet... Tìm hiểu hệ thống các di tích lịch sử văn hóa, cơ sở thờ tự trên địa bàn Thành phố cần đưa thành một phần trong môn học bắt buộc đối với sinh viên, nhất là sinh viên ngành văn hóa du lịch trên địa bàn Thành phố.

Nhiều năm qua, các cơ sở thờ tự đã mở cửa cho học sinh, sinh viên được tham quan, tìm hiểu và học tập, nghiên cứu và thực tế. Không chỉ tham quan, sinh viên còn ý thức ghi chép, chụp ảnh, quay clip để phục vụ công tác nghiên cứu và học tập. Chẳng hạn như các sự kiện diễn ra tại các cơ sở thờ tự như lễ Vu Lan, Phật Đản, vía Đức Thánh Trần, lễ vía Ông Lê Văn Duyệt... Đặc biệt công tác thiện nguyện thường xuyên có tại các cơ sở thờ tự. Đây là những tín hiệu vui, những chuyến đi học thực tế giúp giáo dục truyền thống văn hóa và là những bài học nhân văn cho các bạn trẻ.

3. Kết luận

Dạy học theo phương pháp truyền thống bộc lộ nhiều hạn chế, thụ động. Phương pháp học tập thực tế tại các cơ sở thờ tự cũng là một hình thức để khắc phục hạn chế của phương pháp dạy học truyền thống. Thông qua hoạt động thực tế sinh viên có điều kiện môi trường để thể hiện sự hiểu biết và thu thập kiến thức. Giảng viên cần thiết kế lại bài giảng, nội dung lý thuyết kết hợp với thực tế ở các cơ sở thờ tự tạo điều kiện cho sinh viên tò mò, lôi cuốn vào môn học thông qua các hiện vật, không gian

kiến trúc, nghệ thuật điêu khắc... Đồng thời, giảng viên cũng cần trao đổi một số yêu cầu ngay trong buổi đầu môn học mà bản thân phụ trách, như: cách học thực tế ngoài trường, sưu tầm hình ảnh, sản phẩm nộp sau khi đi thực tế,... Với phương pháp dạy này làm cho sinh viên không những nắm được kiến thức cơ bản mà còn mở rộng và nâng cao sự hiểu biết về nội dung tri thức của môn học. Qua đó, sinh viên sẽ chuẩn bị tâm thế, ý thức học tập và lĩnh hội kiến thức được tốt.

Tóm lại, trong quá trình giảng dạy các môn đại cương về văn hóa cần kết hợp học thực tế cho sinh viên là một hoạt động có ý nghĩa thiết thực, đã và đang áp dụng một cách hiệu quả, phù hợp yêu cầu thực tiễn. Vượt khỏi ranh giới giảng đường - lớp học, học thực tế mở cho sinh viên điều kiện thuận lợi để gắn kết lý luận với thực tiễn, khả năng tiếp xúc trực tiếp với đối tượng nghiên cứu cũng như cơ hội tốt để học tập rèn luyện kỹ năng cho mình. □

Tài liệu tham khảo

- [1]. Sơn Nam (2015), *Đình Miếu và Lễ hội dân gian miền Nam*, NXB Trẻ.
- [2]. Trần Ngọc Thêm (1999), *Cơ sở Văn hóa Việt Nam*, NXB Giáo dục.
- [3]. Nguyễn Quảng Tuấn, Huỳnh Lứa, Trần Hồng Liên (1993), *Những ngôi chùa ở TP. Hồ Chí Minh*, NXB Tổng hợp TP. Hồ Chí Minh.
- [4]. Võ Văn Tường, Lê Trần Trường An (2019), *Chùa Việt Nam - Những kỷ lục về Di sản Văn hóa* (song ngữ Việt - Anh), NXB Thông tấn.

Learning from the practice of worship facilities associating with traditional and cultural education for young generation today

Le Thi Ngoc Thuy

Van Hien University

Email: tamnguyen1905@gmail.com

Abstract: Learning from reality is an active teaching method to promote the initiative, independence and creativity of the learners, which is being widely applied today. The learning subjects relating to traditional culture, if they are combined with practical learning at the worship facilities, the learners will consolidate, supplement and expand their learned knowledge, enhance physical fitness, aesthetics, education of traditional material and spiritual cultural values of the Vietnamese people from the past to present. It can be seen as a rich source of practical knowledge with lively images and very useful to illustrate in the teaching and learning process.

Keywords: Worship facilities, reality, education, tradition, methods, display, culture, material, spirit.